

БЪЛГАРИЯ 2030

Приоритет 1 „Образование и умения“

1.1. ВКЛЮЧВАНЕ В ОБРАЗОВАНИЕ

Целта на подприоритета е осигуряване на правото на качествено образование за всички и превенция на отпадането от образователната система. Устойчиво ще се прилагат политики за улесняване на достъпа на децата, учениците и студентите до образование, за подкрепа и за повишаване на мотивацията им за учене. Инвестициите в материалната база ще са от съществено значение за превръщането на образователните институции в привлекателна среда и за подобряване на образователните резултати и резултатите от обучението.

Индикатори

наименование	източник	текуща стойност	целева стойност	средна стойност в ЕС
1. Нетен коефициент на записване на децата от 4 години до постъпването им в първи клас, включени в ОГРДВ	Евростат	82,4% За 2018 г.	86,3%	95,4% 2018 г.
2. Степен на отпадане от началното училище (% кохортата от основното училище)	ООН, индекс на човешкото развитие	6,5%	2%	Неприложимо
3. Дял на населението на възраст на 25 г. и повече години със завършено средно образование	ООН, индекс на човешкото развитие	96.2% за 2019 година	99%	неприложимо
4. Дял на 30-34-годишните със завършено висше образование	Евростат	32,7% за 2019 г.	40%	41,3%

Области на въздействие

1.1.а. Обхват в системата на образованието

Ще бъдат предприети мерки за осигуряване на основни образователни услуги в предучилищното, училищното и висшето образование; за обхващане, включване и превенция на отпадането и за осигуряване на равен достъп до предучилищно, училищно и висше образование чрез преодоляване на демографски, социално-икономически и културни бариери.

Съотносими цели за устойчиво развитие на ООН

Цел 4: Осигуряване на приобщаващо и справедливо качествено образование и насърчаване на възможностите за учене през целия живот за всички.

Подцел 4.1. Да се гарантира, че до 2030 година всички момичета и момчета завършват безплатно, справедливо и качествено основно и средно образование, водещо до значими и ефективни резултати от обучението.

Подцел № 4.2. До 2030 г. да се осигури на всички момичета и момчета достъп до качествено образование и грижи в ранна детска възраст и предучилищно образование, така че да са готови за начално образование.

Подцел 4.3. Осигуряване до 2030 година на равен достъп за всички жени и мъже до финансово достъпно и качествено техническо, професионално и висше образование, включително университетско такова.

Подцел 4.5. Премахване до 2030 година на неравенството между половете в образованието и осигуряване на равен достъп до всички равнища на образование и професионално обучение за хората в уязвимо положение, включително лицата с увреждания, коренното население и децата в уязвимо положение.

Оценка на необходим финансов ресурс Източници на финансиране (за периода 2021-2030 г.)

18 020 000 000 лв.

Държавен бюджет, европейски и международни фондове и програми/проекти, собствени приходи на общини, събрани приходи от такси, включително от държавни висши училища

1.1.б. Подкрепа за пълноценно участие в образователния процес

Ще бъдат предприети мерки за осигуряване на интегрирани и достъпни услуги за образование и грижи в ранна детска възраст, както и за приобщаване на деца, ученици и студенти (включително от уязвими групи, със специални образователни потребности и със затруднения при усвояване на учебното съдържание) за пълноценно участие в образователния процес и за взаимодействие с родителите и превръщането им в активни партньори.

Съотносими цели за устойчиво развитие на ООН

Цел 4: Осигуряване на приобщаващо и справедливо качествено образование и насърчаване на възможностите за учене през целия живот за всички.

Подцел 4.5. Премахване до 2030 година на неравенството между половете в образованието и осигуряване на равен достъп до всички равнища на образование и професионално обучение за хората в уязвимо положение, включително лицата с увреждания, коренното население и децата в уязвимо положение.

Оценка на необходим финансов ресурс Източници на финансиране (за периода 2021-2030 г.)

1 125 000 000 лв.

Държавен бюджет, европейски и международни фондове и програми/проекти, собствени приходи на общини, събрани приходи от такси, включително от държавни висши училища

1.1.в. Мотивация за учене

Ще бъдат предприети мерки за развитие на уменията, талантите и способностите в областта на науките, технологиите и изкуствата, за насърчаване към здравословен начин на живот, физическа активност и занимания със спорт. Освен това ще бъдат изпълнявани мерки, насочени към кариерно ориентиране на учениците и студентите и за съхраняване на българския език и култура сред българските общности в чужбина.

Съотносимии цели за устойчиво развитие на ООН

Цел 4: Осигуряване на приобщаващо и справедливо качествено образование и насърчаване на възможностите за учене през целия живот за всички.

Подцел 4.3. Осигуряване до 2030 година на равен достъп за всички жени и мъже до финансово достъпно и качествено техническо, професионално и висше образование, включително университетско такова.

Подцел 4.4. Значително увеличаване до 2030 година на броя на младежите и възрастните, които имат подходящи умения, в това число технически и професионални такива, за трудова заетост, работни места с достойни условия на труд и предприемачество.

Цел 3: Осигуряване на здравословен начин на живот и стимулиране на благосъстоянието на всички във всички възрасти.

Оценка на необходим финансов ресурс Източници на финансиране (за периода 2021-2030 г.)

565 000 000 лв.

Държавен бюджет, европейски и международни фондове и програми/проекти, собствени приходи на общини, събрани приходи от такси, включително от държавни висши училища

1.1.г. Модернизация на материалната база

Ще бъдат предприети мерки за осигуряване на съвременна материална база и информационна среда в образованието, включително за дейности по интереси, спорт и др., за създаване и развитие на училищни центрове, интегрирана учебна среда и технологии. Ще се осъществяват и мерки за осигуряване на специализирано оборудване за експериментална работа и за професионално образование и обучение, както и на достъпна архитектурна среда.

Съотносимии цели за устойчиво развитие на ООН

Цел 4: Осигуряване на приобщаващо и справедливо качествено образование и насърчаване на възможностите за учене през целия живот за всички.

Подцел 4.3. Осигуряване до 2030 година на равен достъп за всички жени и мъже до финансово достъпно и качествено техническо, професионално и висше образование, включително университетско такова.

Подцел 4.4. Значително увеличаване до 2030 година на броя на младежите и възрастните, които имат подходящи умения, в това число технически и професионални такива, за трудова заетост, работни места с достойни условия на труд и предприемачество.

Подцел 4.5. Премахване до 2030 година на неравенството между половете в образованието и осигуряване на равен достъп до всички равнища на образование и професионално обучение за хората в уязвимо положение, включително лицата с

увреждания, коренното население и децата в уязвимо положение.

**Оценка на необходим финансов ресурс Източници на финансиране
(за периода 2021-2030 г.)**

660 000 000 лв.

Държавен бюджет, европейски и международни фондове и програми/проекти, собствени приходи на общини, събрани приходи от такси, включително от държавни висши училища

1.2. ПРИВЛЕКАТЕЛНОСТ И ПРЕСТИЖ НА УЧИТЕЛСКАТА ПРОФЕСИЯ				
Учителите са ключова фигура в образователния процес и инвестирането в тях няма алтернатива. В тази връзка ще се развиват политиките, насочени към повишаване на социалния статус на професията и на нейната привлекателност. Ще се усъвършенства обучението в педагогическите специалности и квалификацията на учителите.				
Индикатори				
наименование	източник	текуща стойност	целева стойност	средна стойност в ЕС
1. Учители работещи на пълно и непълно работно време в основно и средно образование – като % от общото активно население.	Евростат (https://app.sso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=educ_uae_perp03&lang=en)	1,7% за 2018 г.	1,9%	2,1%
2. Дял на учителите, които се чувстват подготвени за използване на ИКТ за преподаване	OECD, TALIS	49.8 (2018)	75%	неприложимо
3. Дял на учителите, които се чувстват подготвени за преподаване в мултикултурни условия, %	OECD, TALIS	25.8 (2018)	50%	неприложимо

Области на въздействие

1.2.а. Социален статус и престиж на учителската професия

Ще бъдат предприети мерки за повишаване доходите на педагогическите специалисти, за стимулиране на педагогическите специалисти съобразно напредъка на децата и учениците относно образователните резултати, както и за привличане към учителската професия на млади хора и специалисти от други професии и за включване на представители на бизнеса.

Съотнесими цели за устойчиво развитие на ООН

Цел № 4. Осигуряване на приобщаващо и справедливо качествено образование и насърчаване на възможностите за учене през целия живот за всички.

Подцел № 4.2.б. До 2030 г. значително увеличаване на квалифицирани учители, включително чрез международно сътрудничество за обучение на учители в развиващите се страни, особено най-слабо развитите страни и малките островни развиващи се държави.

Оценка на необходим финансов ресурс
(за периода 2021 - 2030 г.)

36 840 000 000 лв.

Източници на финансиране

Държавен бюджет, европейски и международни фондове и програми/проекти, собствени приходи на общини, събрани приходи от такси, включително от държавни висши училища

1.2.б. Академична подготовка на педагогическите специалисти

Ще бъдат предприети мерки, насочени към реформиране на учебния процес в педагогическите специалности за придобиване на комплексни умения относно прилагане на компетентностния подход, иновативно преподаване и надграждане на дигитални умения, както и за разширяване на практическата подготовка, на широкоспектърното обучение и на обучението по бинарни специалности.

Съотносимии цели за устойчиво развитие на ООН

Цел № 4 Осигуряване на приобщаващо и справедливо качествено образование и насърчаване на възможностите за учене през целия живот за всички.

Подцел № 4.2.б До 2030 г. значително увеличаване на квалифицирани учители, включително чрез международно сътрудничество за обучение на учители в развиващите се страни, особено най-слабо развитите страни и малките островни развиващи се държави.

Оценка на необходим финансов ресурс
(за периода 2021-2030 г.)

30 000 000 лв.

Източници на финансиране

Държавен бюджет, европейски и международни фондове и програми/проекти, собствени приходи на общини, събрани приходи от такси, включително от държавни висши училища

1.2.в. Продължаваща квалификация на педагогическите специалисти

Ще бъдат предприети мерки за осигуряване на продължаваща квалификация на учителите, насочена към усъвършенстване на уменията за прилагане на компетентностния подход, за иновативно преподаване и на дигиталните умения, включително за създаване на дигитално съдържание. Ще се осъществяват и мерки за усъвършенстване на системата за продължаваща квалификация на педагогическите специалисти.

Съотносимии цели за устойчиво развитие на ООН

Цел № 4. Осигуряване на приобщаващо и справедливо качествено образование и насърчаване на възможностите за учене през целия живот за всички.

Подцел № 4.2.б. До 2030 г. значително увеличаване на квалифицирани учители, включително чрез международно сътрудничество за обучение на учители в развиващите се страни, особено най-слабо развитите страни и малките островни развиващи се държави.

Оценка на необходим финансов ресурс Източници на финансиране
(за периода 2021-2030 г.)

35 000 000 в лв.

Държавен бюджет, европейски и международни фондове и програми/проекти, собствени приходи на общини, събрани приходи от такси, включително от държавни висши училища

1.3. КАЧЕСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО				
Основната цел на подприоритета е повишаване на качеството на образователната система. Базисна политика в предучилищното, училищното и висшето образование ще бъде компетентностният подход, свързан със смяна на отправната точка в обучението от преподаване на знания към овладяване на ключовите компетентности. В тази връзка се обуславя и значимостта на мерките за приложимост на образованието в личностен и професионален план.				
Индикатори				
наименование	източник	текуща стойност	целева стойност	средна стойност в ЕС
1. Съотношение ученик-учител в начално училище	ООН, индекс на човешкото развитие за	Брой ученици на учител – 18 към 2019 година	Брой ученици на учител – 15	неприложимо
2. Качество на образователната система	Global Competitiveness Report (World Economic Forum)	83-то място в света за 2018 г.	63-65 място	неприложимо
3. Коефициент на заетост на наскоро завършилите ПОО (1-3 години), които не продължават своето образование	2019 г. Евростат	68,6% за 2019 г.	80%	77,6% за 2019 г.

Области на въздействие

1.3.а. Ключови компетентности

Ще бъдат предприети мерки за разработване и прилагане на Национална рамка за качествено образование и грижи в ранна детска възраст, за придобиване на функционална грамотност, граждански и социално-емоционални умения, практически ориентирани знания и умения, развиване на творческо и критично мислене и за засилено обучение по ИКТ и STEM, за

усъвършенстване на възпитателната работа в образованието. Ще се развива партньорството с културни, научни и други институции. Фокусът на оценяването ще бъде поставен върху ключовите компетентности.

Съотносими цели за устойчиво развитие на ООН

Цел № 4. Осигуряване на приобщаващо и справедливо качествено образование и насърчаване на възможностите за учене през целия живот за всички.

Подцел 4.4. Значително увеличаване до 2030 година на броя на младежите и възрастните, които имат подходящи умения, в това число технически и професионални такива, за трудова заетост, работни места с достойни условия на труд и предприемачество.

Подцел 4.6. Да се гарантира до 2030 година, че всички млади хора и значителна част от възрастното население - както мъже, така и жени, придобиват езикова и математическа грамотност.

Подцел 4.7. Да се гарантира до 2030 година, че всички учещи придобиват знанията и уменията, необходими за насърчаване на устойчивото развитие, включително (наред с другото) чрез преподаване на знания за устойчивото развитие и устойчив начин на живот, правата на човека, равенството между половете, насърчаване на култура на мир и ненасилие, глобално гражданство, разбиране и оценяване на културното многообразие и приноса на културата за устойчиво развитие.

Оценка на необходим финансов ресурс (за периода 2021-2030 г.)	Източници на финансиране
--	---------------------------------

270 000 000 лв.

Държавен бюджет, европейски и международни фондове и програми/проекти, собствени приходи на общини, събрани приходи от такси, включително от държавни висши училища

1.3.6. Приложимост на образованието за постигане на професионална реализация

Ще бъдат предприети мерки за постигане на интердисциплинарност и интегрираност на учебните програми, за връзка между средното и висшето образование и бизнеса и за профилна специализация на висшите училища. Ще се осъществява сътрудничество със заинтересованите страни за постигане на съответствие на образованието с потребностите на пазара на труда. Ще се актуализират класификаторите на специалностите и професиите във връзка с появата на нови професии и нови умения в съществуващи професии; ще се разширява обхватът и ще се повишава качеството на дуалното обучение и на практическото обучение в реална работна среда. Също така ще се проследява реализацията на завършилите образование и обучение с цел осигуряване на обратна връзка към образователната система. Ще се прилагат мерки за свързване на висшите училища в мрежи, разработване на съвместни учебни програми и споделяне на ресурси, както и за адаптиране на учебното съдържание и практиките към динамиката на общественото развитие.

Съотносими цели за устойчиво развитие на ООН

Цел № 4. Осигуряване на приобщаващо и справедливо качествено образование и насърчаване на възможностите за учене през целия живот за всички.

Цел № 8. Насърчаване на постоянен, приобщаващ и устойчив икономически растеж,

пълна и продуктивна заетост и достоен труд за всички.

Подцел 4.4. Значително увеличаване до 2030 година на броя на младежите и възрастните, които имат подходящи умения, в това число технически и професионални такива, за трудова заетост, работни места с достойни условия на труд и предприемачество.

Подцел 4.7. Да се гарантира до 2030 година, че всички учещи придобиват знанията и уменията, необходими за насърчаване на устойчивото развитие, включително (наред с другото) чрез преподаване на знания за устойчивото развитие и устойчив начин на живот, правата на човека, равенството между половете, насърчаване на култура на мир и ненасилие, глобално гражданство, разбиране и оценяване на културното многообразие и приноса на културата за устойчиво развитие.

Оценка на необходим финансов ресурс Източници на финансиране (за периода 2021-2030 г.)

745 000 000 лв.

Държавен бюджет, европейски и международни фондове и програми/проекти, собствени приходи на общини, събрани приходи от такси, включително от държавни висши училища

1.4. УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ (УЦЖ)				
Основополагаща роля за повишаването на уменията и квалификацията на българските граждани (вкл. и на възрастното население) ще имат политиките за УЦЖ. Значимостта им се обуславя както с оглед на социалното включване, така и във връзка с повишаване качеството на работната сила.				
Индикатори				
наименование	източник	текуща стойност	целева стойност	средна стойност в ЕС
Относителен дял на младежите (на 20-24 навършени години) със завършено най-малко средно образование	Евростат	84.4% за 2019 г.	92%	83,9%
Среден брой години, прекарани в образование	ООН, индекс на човешкото развитие	11, 8 години за 2019 година	14	неприложимо

Области на въздействие

1.4.а. Разширяване на възможностите за учене през целия живот

Ще бъдат предприети мерки за включване във формално образование и обучение и в неформално обучение, включително на лица, преждевременно напуснали училище. Ще се развиват гъвкави програми за втори шанс за ограмотяване и повишаване на грамотността на възрастни и ще се прилагат мерки за насочване на нискоквалифицирани възрастни и хора в неравностойно социално-икономическо положение към възможности за УЦЖ.

Съотносими цели за устойчиво развитие на ООН

Цел № 4. Осигуряване на приобщаващо и справедливо качествено образование и насърчаване на възможностите за учене през целия живот за всички.

Подцел 4.4. Значително увеличаване до 2030 година на броя на младежите и възрастните, които имат подходящи умения, в това число технически и професионални такива, за трудова заетост, работни места с достойни условия на труд и предприемачество.

Подцел 4.6. Да се гарантира до 2030 година, че всички млади хора и значителна част от възрастното население - както мъже, така и жени, придобиват езикова и математическа грамотност.

Цел № 8. Насърчаване на постоянен, приобщаващ и устойчив икономически растеж, пълна и продуктивна заетост и достоен труд за всички.

Оценка на необходим финансов ресурс Източници на финансиране (за периода 2021-2030 г.)

180 000 000 лв.

Държавен бюджет, европейски и международни фондове и програми/проекти, собствени приходи на общини, събрани приходи от такси, включително от държавни висши училища

1.4.б. Качество и приложимост на провежданите форми на учене през целия живот

Ще бъдат прилагани мерки за осигуряване на сътрудничество на центровете за професионално обучение (ЦПО) и професионалните гимназии за повишаване на качеството на провежданото обучение в ЦПО, за валидиране на умения с оглед на тяхната приложимост, за мобилност на учащите, студентите и служителите по европейски и международни програми, за транснационално сътрудничество на доставчиците на образование и обучение и за признаване на резултатите от обучението и квалификацията.

Съотносими цели за устойчиво развитие на ООН

Цел № 4. Осигуряване на приобщаващо и справедливо качествено образование и насърчаване на възможностите за учене през целия живот за всички.

Подцел 4.4. Значително увеличаване до 2030 година на броя на младежите и възрастните, които имат подходящи умения, в това число технически и професионални такива, за трудова заетост, работни места с достойни условия на труд и предприемачество.

Цел № 8. Насърчаване на постоянен, приобщаващ и устойчив икономически растеж, пълна и продуктивна заетост и достоен труд за всички.

Оценка на необходим финансов ресурс Източници на финансиране (за периода 2021-2030 г.)

120 000 000 лв.

Държавен бюджет, европейски и международни фондове и програми/проекти, собствени приходи на общини, събрани приходи от такси, включително от държавни висши училища

1.5. ДИГИТАЛИЗАЦИЯ И ИНОВАЦИИ В ОБРАЗОВАНИЕТО

Използването на ИКТ за формирането на дигитални компетентности, за мотивация за учене и за по-високи образователни резултати ще бъде ключова политика. Ще се подкрепя развиването на иновациите във всички етапи и степени на образование. В основата на управлението на образователната система на всички нива ще бъде интегрираният подход.

Индикатор				
наименование	източник	текуща стойност	целева стойност	средна стойност в ЕС
1. Население, притежаващо основни цифрови умения	DESI	29% за 2019 г	37%	57%

Области на въздействие

1.5.а. Дигитализация

Ще бъдат предприети мерки за въвеждане на учебни програми, съобразени с дигиталната трансформация на образованието и икономиката, за осигуряване на достъп до дигитално учебно съдържание и електронни учебници с добавена реалност, както и за свързване на дигиталните умения с гражданската грамотност, с киберсигурността, с дигиталната етика, за въвеждане и развитие на системи с изкуствен интелект в училищното, професионалното и висшето образование.

Съотносими цели за устойчиво развитие на ООН

Цел 4: Осигуряване на приобщаващо и справедливо качествено образование и насърчаване на възможностите за учене през целия живот за всички.

Подцел 4.4. Значително увеличаване до 2030 година на броя на младежите и възрастните, които имат подходящи умения, в това число технически и професионални такива, за трудова заетост, работни места с достойни условия на труд и предприемачество.

Подцел 4.7. Да се гарантира до 2030 година, че всички учещи придобиват знанията и уменията, необходими за насърчаване на устойчивото развитие, включително (наред с другото) чрез преподаване на знания за устойчивото развитие и устойчив начин на живот, правата на човека, равенството между половете, насърчаване на култура на мир и ненасилие, глобално гражданство, разбиране и оценяване на културното многообразие и приноса на културата за устойчиво развитие.

Оценка на необходим финансов ресурс (за периода 2021-2030 г.)

580 000 000 лв.

Източници на финансиране

Държавен бюджет, европейски и международни фондове и програми/проекти, собствени приходи на общини, събрани приходи от такси, включително от държавни висши училища

1.5.б. Образователни иновации

Ще се въвеждат и развиват иновации във всички етапи и степени на образованието и във всички

сфери на живота на образователните институции и ще се развива култура за въвеждане на иновации с всички инструменти на политиката. Ще се създават и развиват мрежи от иновативни образователни институции и ще се осъществява интеграция между образованието и бизнеса за обучение по иновативни професии.

Съотносими цели за устойчиво развитие на ООН

Цел 4: Осигуряване на приобщаващо и справедливо качествено образование и насърчаване на възможностите за учене през целия живот за всички.

Подцел 4.4. Значително увеличаване до 2030 година на броя на младежите и възрастните, които имат подходящи умения, в това число технически и професионални такива, за трудова заетост, работни места с достойни условия на труд и предприемачество.

Подцел 4.7. Да се гарантира до 2030 година, че всички учещи придобиват знанията и уменията, необходими за насърчаване на устойчивото развитие, включително (наред с другото) чрез преподаване на знания за устойчивото развитие и устойчив начин на живот, правата на човека, равенството между половете, насърчаване на култура на мир и ненасилие, глобално гражданство, разбиране и оценяване на културното многообразие и приноса на културата за устойчиво развитие.

**Оценка на необходим финансов ресурс
(за периода 2021-2030 г.)**

740 000 000 лв.

Източници на финансиране

Държавен бюджет, европейски и международни фондове и програми/проекти, собствени приходи на общини, събрани приходи от такси, включително от държавни висши училища

1.5.в. Управление на системата

Ще се предприемат мерки за координация на всички нива на образование и обучение и ясно разпределение на отговорностите между съответните национални и/или регионални органи, за осигуряване на аналитичен и административен капацитет на всички нива за планиране, мониторинг и оценка на политиките в образованието, за усъвършенстване на системата за управление на висшите училища (при баланс между академична автономия и държавни и обществени интереси). Ще бъде въведен и ще се прилага междуинституционален механизъм за наблюдение изпълнението и разработване оценка на въздействието на образователните политики.

**Оценка на необходим финансов ресурс
(за периода 2021-2030 г.)**

90 000 000 лв.

Източници на финансиране

Държавен бюджет, европейски и международни фондове и програми/проекти, собствени приходи на общини, събрани приходи от такси, включително от държавни висши училища